

# **Turkish-HOWTO**

# Table of Contents

<b><u>Turkish-HOWTO</u></b> .....	<b>1</b>
<a href="#">Görkem Çetin, gorkem@gelecek.com.tr</a> .....	1
<a href="#">1.Giriş</a> .....	1
<a href="#">2.HOWTO belgeleri</a> .....	1
<a href="#">3.Klavye ayarları</a> .....	1
<a href="#">4.Metin ekran (konsol) yazı tiplerinin yüklenmesi</a> .....	1
<a href="#">5.Çeşitli uygulamalarda Türkçe kullanımı</a> .....	1
<a href="#">6.Zaman dilimi ayarları</a> .....	2
<a href="#">7.X Window desteği</a> .....	2
<a href="#">8.Yapılacaklar</a> .....	2
<a href="#">1. Giriş</a> .....	2
<a href="#">1.1 Sürüm değişiklikleri</a> .....	2
<a href="#">2. HOWTO belgeleri</a> .....	3
<a href="#">2.1 Tüm HOWTO belgelerini nerede bulabilirim?</a> .....	3
<a href="#">    Türkçe-NASIL belgeleri</a> .....	3
<a href="#">    Diğer Türkçe kaynaklar</a> .....	3
<a href="#">3. Klavye ayarları</a> .....	4
<a href="#">3.1 Klavye tuş takımı yüklenmesi</a> .....	4
<a href="#">3.2 Bu tuş takımlarını nerede bulabilirim?</a> .....	5
<a href="#">4. Metin ekran (konsol) yazı tiplerinin yüklenmesi</a> .....	5
<a href="#">4.1 Son düzeltmeler</a> .....	6
<a href="#">5. Çeşitli uygulamalarda Türkçe kullanımı</a> .....	6
<a href="#">5.1 Pine</a> .....	7
<a href="#">5.2 Netscape</a> .....	7
<a href="#">5.3 KDE altında Türkçe</a> .....	7
<a href="#">5.4 kvf</a> .....	8
<a href="#">5.5 GNOME altında Türkçe</a> .....	8
<a href="#">6. Zaman dilimi ayarları</a> .....	9
<a href="#">7. X Window desteği</a> .....	9
<a href="#">7.1 X Window Türkçe yazı tiplerinin yüklenmesi</a> .....	9
<a href="#">7.2 X Window altında Türkçe klavye kullanılması</a> .....	11
<a href="#">8. Yapılacaklar</a> .....	13

# Turkish-HOWTO

**Görkem Çetin, gorkem@gelecek.com.tr**

v1.0, 21 September 1999

---

*Bu belge, Linux işletim sistemi altındaki Türkçe sorunlarına çözüm getirmek amacıyla, mevcut Türkçe desteğinin nasıl kullanılabileceğini anlatıyor.*

---

## **1. Giriş**

- [1.1 Sürüm değişiklikleri](#)

## **2. HOWTO belgeleri**

- [2.1 Tüm HOWTO belgelerini nerede bulabilirim?](#)

## **3. Klavye ayarları**

- [3.1 Klavye tuş takımı yüklenmesi](#)
- [3.2 Bu tuş takımlarını nerede bulabilirim?](#)

## **4. Metin ekran (konsol) yazı tiplerinin yüklenmesi**

- [4.1 Son düzeltmeler](#)

## **5. Çeşitli uygulamalarda Türkçe kullanımı**

- [5.1 Pine](#)
- [5.2 Netscape](#)
- [5.3 KDE altında Türkçe](#)
- [5.4 kvf](#)
- [5.5 GNOME altında Türkçe](#)

## [6.Zaman dilimi ayarları](#)

## [7.X Window desteği](#)

- [7.1 X Window Türkçe yazıtiplerinin yüklenmesi](#)
- [7.2 X Window altında Türkçe klavye kullanılması](#)

## [8.Yapılacaklar](#)

---

[Next](#) [Previous](#) [Contents](#) [Next](#) [Previous](#) [Contents](#)

---

### 1. Giriş

Bu belge, Linux ve bazı özel durumlarda UNIX işletim sisteminde Türkçe kullanabilmek için gereken eklemeler hakkında okuyucuyu bilgilendirmek için yazıldı. Türkçe'ye ait olan latin5, bir başka adıyla ISO8859–9 standardının, Amerika ve bazı Avrupa ülkelerince kullanılan latin1 standardı ile aynı olmaması nedeniyle sadece Linux değil, hemen hemen tüm işletim sistemlerinde bu sorunu fazlasıyla yapıyor olmalısınız. Yleride ele alınacak konular ile bu sıkıntıların pek çoğunu atlatacağınız ümit ediyorum. Eğer metin ekranda, X Window altında Türkçe yazamıyor ve okuyamıyorsanız, pine ve Netscape gibi uygulamalarda Türkçe karakterleri göremiyorsanız bizi izlemeye devam edin.

Bu belgedeki çözüm denemelerimi Red Hat Linux ile yaptım. Çalışmayan, eksik bilgi içeren ya da eklenmesinde fayda gördüğünüz bir bölüm gördüğünüzde [gorkem@gelecek.com.tr](mailto:gorkem@gelecek.com.tr) adresine bir ileti yollamanız yeterlidir. Özellikle diğer Linux dağıtımlarında yapılacak işlemler farklı olabilir, bu nedenle çeşitli Linux dağıtımlarında karşılaştığınız çözümleri bana gönderebilirsiniz.

### 1.1 Sürüm değişiklikleri

**Sürüm 1.0 :** Turkish–HOWTO'nun yazılması. Hala belirli alanlarda Türkçe sorunları yapıldığımdan dolayı bu belgenin 1.0 sürümde kalmayacağını ümit ediyorum. Dosya, birtakım alanlarda eksiklikler içerebilir. Burada görmek istediğiniz ne varsa bana bir ileti gönderin. Tüm mektuplarınıza cevap vermeye çalışacağım.

---

[Next](#) [Previous](#) [Contents](#)[Next](#)[Previous](#)[Contents](#)

---

## 2. HOWTO belgeleri

Linux'un HOWTO belgeleri, Linux meraklıları tarafından biraraya getirilmiş ve hepsi belirli bir konuyu ele alan inceleme yazılarından oluşuyor. Hem teorik, hem de pratik çözümler içeren bu belgeleri tüm Linux kullanıcılarının okumalarını tavsiye ederim.

### 2.1 Tüm HOWTO belgelerini nerede bulabilirim?

- Dağıtımla birlikte : Eğer çalışır durumda bir Linux dağıtımınız varsa, bazı durumlarda güncelliğini kısmen yitirmiş, ancak değerli bilgiler içeren belgelere `/usr/doc` dizininden erişebilirsiniz. Buradaki HOWTO dizini altında ise tahmin edebileceğiniz gibi HOWTO belgelerini bulabilirsiniz.
- Eğer HOWTO belgelerini kurmamışsanız, ya da elinizde bir Linux dağıtım yoksa en yakın sınıta arşivinden de bu belgeleri almanız mümkün: [www.metu.edu.tr/ldp/HOWTO](http://www.metu.edu.tr/ldp/HOWTO)

### Türkçe–NASIL belgeleri

Bazı HOWTO belgelerinin çevrilmesi sonucu oluşturulan Türkçe Linux–NASIL sayfalarına [www.linux.org.tr](http://www.linux.org.tr) adresinden ulaşabilirsiniz.

### Diğer Türkçe kaynaklar

- Türkiye Linux Kullanıcıları Grubu, [www.linux.org.tr](http://www.linux.org.tr)
- Gelecek Bilişim ve Yönetim A.Ş., [www.gelecek.com.tr](http://www.gelecek.com.tr)

Haber öbekleri :

- [news.pcmagazine.com.tr](http://news.pcmagazine.com.tr) (pcmag.linux)
- [news.istanbul.edu.tr](http://news.istanbul.edu.tr) (tr.bilgisayar.isl–sistemleri.linux)

Kitaplar :

Türkiye'de Linux ile ilgili çıkmış tüm yayınlara [www.gelecek.com.tr](http://www.gelecek.com.tr) adresinden ulaşabilirsiniz.

---

[Next](#)[Previous](#)[Contents](#)[Next](#)[Previous](#)[Contents](#)

---

## 3. Klavye ayarları

Bu bölümde, metin ekranda Türkçe yazmak için gerekli programları inceleyeceğiz. Bunlardan ilki, bilgisayara Türkçe klavye tuş takımı haritasını gösterecek olan `loadkeys` komutudur. `loadkeys` komutu ve uygun bir Türkçe klavye dağılımı haritası yardımıyla istediğimiz bir Türkçe klavyeyi (Q Türkçe, F Türkçe gibi) yükleyebiliriz.

### 3.1 Klavye tuş takımı yüklenmesi

`loadkeys` komutunun kullanımı çok basittir. Dağılımınızda bulunan ve `/usr/lib/kbd/keymaps/i386` dizini altına yerleştirilmiş olan klavye haritalarından bir tanesini seçin. Aslında klavye haritalarının adını bilmek zorunda değilsiniz, burada kullanabileceğiniz dosyaları ve ne tip bir klavyeyi yüklediklerini görebilirsiniz:

- `trq.map` : Türkçe Q klavye
- `trf.map` : Türkçe F klavye
- `tralt.map` : Bu klavye ile, ALT tuşu ile birlikte bastığınız bir karakterin karşılıklı olan Türkçe karakter ekranda belirecektir. Örnek olarak ALT ve "c" karakterlerine bastığınız zaman "ç", ALT ve "G" karakterlerine bastığınızda ise "Ğ" harfi görülecektir. Bu klavye dağılımı, Q klavyeye alışkın, ancak arada bir Türkçe yazmak isteyenler için ideal görününüyor. Ancak hızlı kullanmak için biraz zaman istiyor.

Şimdi `loadkeys` komutunu birkaç örnekte kullanalım:

```
$ loadkeys trq.map           (Türkçe Q klavye haritasını yükle)
$ loadkeys trf.map           (Türkçe F klavye haritasını yükle)
$ loadkeys tralt.map         (Türkçe F klavye haritasını yükle)
```

Eğer normal US klavye haritasına dönmek isterseniz, `defkeymap` klavye eylem dosyasını kullanın.

```
$ loadkeys defkeymap
```

Yapılan tüm işlemler tüm sistemde etkin olacaktır. Bir kullanıcı çalışmaya yaptıktan sonra sistem kapanıncaya, ya da başka bir klavye dağılımyı yüklenince değin klavye düzeni aynı kalır.

Not: Çođu Linux dağıtımlarında bulunan kbd paketi sistemde kullanılabilecek klavye eğlem (dağılımy) dosyalarını ve yazıtiplerini içerir. Son zamanlarda, diskten tasarruf sağlamak amacıyla hem yazıtipi, hem de klavye eğlem dosyaları sýkýptırylarak kullanılmaktadır. Bu tip sýkýptırylmıyb dosyaların sonu .gz ile biter (örneğin `trq.map.gz`). `loadkeys` ve `setfont` komutları herhangi bir sorunla karşılaşmadan bu dosyaları okuyabilecek ve gerekli işlemleri yapacaktır.

## 3.2 Bu tuptakımlarını neredede bulabilirim?

Eğer kullandığınıy dağıtımda `trq.map`, `trf.map` ya da `tralt.map` klavye eğlem dosyalarını bulamıyorsanız ve yukarıdaki komutları iplerken hata mesajı alıyorsanız, [ftp.gelecek.com.tr](http://ftp.gelecek.com.tr) adresinden bu dosyaları indirmeniz mümkündür.

Dilediğiniz klavye düzenini, Red Hat dağıtımında yeralan `/etc/sysconfig/keyboard` dosyasına ekleyebilirsiniz. Kullanabileceğiniz dosya isimlerinden bazıları `trq`, `trf` ve `tralt`'tır.

---

[NextPreviousContentsNextPreviousContents](#)

---

## 4. Metin ekran (konsol) yazıtiplerinin yüklenmesi

Metin ekranda Türkçe görebilmek için birkaç işleme daha ihtiyacımız var. Bunlardan ilki Türkçe karakterleri içeren yazıtiplerinin yüklenmesi. Bir yazıtipini yüklemek için `setfont` komutunu kullanıyoruz.

```
$ setfont latin5u-16.psf.gz
```

Yukarıdaki komut `/usr/lib/kbd/consolefonts` dizini altındaki `latin5u-16.psf.gz` yazıtipi dosyasını yükledi. Bu dizin altında yeralan, ya da yukarıda belirttiğim ftp adresinden indirdiğiniz ve adı `latin5` ile başlayan tüm yazıtipleri Türkçe karakterler içerir. Birkaç deneme de siz yapın. Özellikle `latin5u-12` ve `latin5u-14` dosyaları daha küçük yazıtipi içerir ve ekranda aynı anda daha çok karakter

görüntüleyerek çalışma alanınızı genişletir.

Metin ekranda kullanabileceğiniz tüm Türkçe yazı tiplerini [ftp.gelecek.com.tr](http://ftp.gelecek.com.tr) dizini altında bulabilirsiniz.

## 4.1 Son düzeltmeler

Atılması gereken birkaç adım daha kaldı. Önce `/etc/inputrc` dosyası içine aşağıdaki satırları ekleyin. Eğer dosya yoksa kendiniz oluşturun.

```
set input-meta on
set convert-meta off
set output-meta on
```

Ardından `/etc/profile` dosyasının sonuna, aşağıdaki satırları ekleyin.

```
export INPUTRC=/etc/inputrc
```

Artık rahatlıkla `bash` komut satırında Türkçe yazabilir ve okuyabilirsiniz. Yukarıda yapılan işlemleri eğer `/etc/rc.d/rc.local` dosyasına eklerseniz, herkes için tanımlı bir klavye eylem dosyası ve yazı tipi yaratmış olursunuz:

```
setfont latin5u-16.psf
loadkeys trq.map.gz
```

---

[NextPreviousContentsNextPreviousContents](#)

---

## 5. Çeşitli uygulamalarda Türkçe kullanımı



## 5.1 Pine

Pine ile Türkçe ileti göndermek ve almak istiyorsanız, .pinerc dosyasında, character-set deðiþkeninin karþısında, aþaðýdaki deðiþikliði yapmanız gerekiyor:

```
# Reflects capabilities of the display you have. Default: US-ASCII.
# Typical alternatives include ISO-8859-x, (x is a number between 1 and 9).
character-set=ISO-8859-9
```

Yukarıdaki deðiþiklikleri yaptıktan sonra, pine ile kolayca Türkçe karakterler içeren e-posta yollayabilirsiniz.

## 5.2 Netscape

Netscape'te yazıtipi seçimi için, Edit – Preferences – Appearance – Fonts – For the Encoding menüsüne gidin ve buradan ``Turkish (iso-8859-9)" seçeneđini iþaretleyin. Daha aþaðýda yeralan ``Use my default fonts, overriding document-specified fonts" seçeneđini iþaretlemeniz halinde ise Netscape, sadece sizin belirttiđiniz yazıtiplerini ekranda gösterecektir. Yine de Netscape ile Türkçe yazıtiplerini görmekte sýkýntý çekerseniz View -> Encoding -> Turkish (ISO-8859-9) seçeneđini iþaretlemelisiniz.

Genel kural olarak yazıtipini seçmenize izin veren tüm yazılımlarda Türkçe yazıtiplerini kullanabilirsiniz.

## 5.3 KDE altında Türkçe

KDE pencere arayüzünün büyük bir kısmý Türkçeye çevrildi. 1.0 sürümünden itibaren gelen Türkçe desteği ile pek çok uygulama yazılımlarını Türkçe çalıþtırabiliyorsunuz.

KDE altında, programların Türkçe çalıþması ve mesajların Türkçe çýkması için kcontrol programını çalıþtırın. Sol tarafta yeralan Desktop – Language menüsü içinde ilk dil olarak Turkish'i seçin. Bundan sonra açacağınız her KDE programı, eđer destekleniyorsa Türkçe çalıþacaktır.

## 5.4 kvt

kvt, KDE ile birlikte gelen bir terminal emülasyon programıdır. kvt'de kullanacağınız yazıtipini seçmek için, sırasıyla

- Seçenekler – Yazıtipi menüsüne girin.
- Karakterler seçeneğinin yanındaki düğmeden iso–8859–9 seçeneğine tıklayın.
- Ýsterseniz boy, tür ve diğeri seçeneklere de gözetebilir ve bunları değiştirebilirsiniz. Özellikle Courier yazıtipi en iyi görüntüyü sağlayacaktır.
- kvt'ye geri dönün.

Artık kvt altında Türkçe yazabilirsiniz. Ancak X Window'da henüz Türkçe karakterlerinizi tanıtmadığınız yukarıda yazılanları yapmak mümkün olmaz. Bunun için önce ``X Window Türkçe yazıtiplerinin yüklenmesi" başlıklı altında yer alan yönergeleri izleyin.

kvt'nin yeni bir sürümünü kullanmanız halinde, önce kvt'yi çalıştırın, ardından farenin sağ tuşuyla kvt üzerinde herhangi bir noktaya basın. Yukarıdaki maddeleri sırasıyla takip edin.

## 5.5 GNOME altında Türkçe

GNOME masaüstü altında, özellikle gnome terminal altında yapayabilmeniz muhtemel Türkçe karakter sorununa çözüm için, aşağıdaki maddeleri uygulayın:

- Bir gnome terminal açın. GNOME panelinin (ekranın en altında) üzerinde yer alan ekran görüntüsü üzerine tıklayabilirsiniz.
- Settings – Preferences içine girin. Font kısmındaki kutucukta, halen kullanılan yazıtipi yer almaktadır. Kısmındaki kutuya (Browse) tıklayın.
- Filter sekmesine tıklayın. Charset bölümünden ISO8859–9'u seçin. Ok'i tıklayın.
- Ok diyerek son pencereden de çıkın. Pimdi gnome terminalde Türkçe karakterleri görebileceksiniz.

---

[NextPreviousContentsNextPreviousContents](#)

---

## 6. Zaman dilimi ayarları

Türkiye, Greenwich'ten 2 saat ileride yeralan zaman dilimi kuşağı içindedir. Bunu, bir e–posta aldığınız zaman iletinin en üst kısmında yeralan +02:00 ifaretinden de anlayabilirsiniz. Eğer hatalı bir zaman diliminde yeralıyorsanız, yapılması gereken işlemler aşağıdadır. Alternatif olarak, Red Hat ve Mandrake dağıtımlarıyla gelen timeconfig paketi zaman dilimini ayarlamanız konusunda yardımcı olacaktır.

Önce /etc/localtime saat ayarları dosyasını silin:

```
# rm /etc/localtime
```

Ardından, bu dosyayı bir sembolik bağ ile, /usr/share/zoneinfo/Europe/Istanbul dosyasına bağlayın.

```
# ln -s /usr/share/zoneinfo/Europe/Istanbul /etc/timeconfig
```

timeconfig paketinde ise sadece ``Turkey'' seçeneğini ifaretleyin ve çalışın.

Eğer /etc/localtime dosyası yoksa, başka sendmail olmak üzere pek çok programda hoş olmayan hata mesajları alırsınız.

---

[NextPreviousContentsNextPreviousContents](#)

---

## 7. X Window desteği

Metin tabanlı bir ekran altında Türkçe yazdıktan ve uygulamalarımızın Türkçe yazıtipleriyle kullanmaya başladığıktan sonra X Window altında nasıl Türkçe yazılır ve okunur, görelim.

### 7.1 X Window Türkçe yazıtiplerinin yüklenmesi

Öncelikle yapmamız gereken, Türkçe yazıtiplerinin X Window'a tanıtılmasıdır. X Window açılırken, hangi yazıtiplerini yükleyeceğini belirlemek amacıyla bazı öntanımlı dizinlere bakar. Bu dizinler, /usr/X11R6/lib/X11/XF86Config dosyasında belirtilmiştir.

RPM paketlerini kurabileceğiniz bir dağıtım kullanmanız halinde, Türkçe yazıtiplerini ve klavye harita ek dosyasını yüklemişseniz, işiniz çok kolay. Bu dosyaları yükleyip yüklediğinizi bilmiyorsanız aşağıdaki komutu çalıştırın.

```
# rpm -qa | grep ISO8859-9
XFree86-ISO8859-9-75dpi-fonts-2.1.2-1
XFree86-ISO8859-9-2.1.2-1
XFree86-ISO8859-9-100dpi-fonts-2.1.2-1
```

Yukarıdaki satırlara benzer bir çıktı almıyorsanız gerekiyor (sürüm numaraları farklı olabilir). Eğer almadıysanız Türkçe yazıtiplerini kurmamışsınız demektir. Eğer Red Hat Linux kullanıyorsanız, CD'yi sürücüye yerleştirip sırayla şu işlemleri yapın:

```
# mount /dev/cdrom
# cd /mnt/cdrom/RedHat/RPMS/
# rpm -i XFree86-ISO8859-9-75dpi-fonts-2.1.2-1
# rpm -i XFree86-ISO8859-9-2.1.2-1
# rpm -i XFree86-ISO8859-9-100dpi-fonts-2.1.2-1
```

Yazıtiplerini ve klavye eylem dosyasını sisteminize kurduktan sonra bir sonraki adıma geçin.

Pimdi, daha önce yarım bıraktığımız noktaya geri dönelim. X Window'un yükleyeceği yazıtiplerinin bulunduğu dizinler /usr/X11R6/lib/X11/XF86Config dosyasında belirtiliyordu.

Bu dosya içinde, aşağıdakine

```
FontPath "/usr/X11R6/lib/X11/fonts/misc/"
FontPath "/usr/X11R6/lib/X11/fonts/75dpi/:unscaled"
FontPath "/usr/X11R6/lib/X11/fonts/100dpi/:unscaled"
FontPath "/usr/X11R6/lib/X11/fonts/Type1/"
FontPath "/usr/X11R6/lib/X11/fonts/Speedo/"
```

ya da buna

```
FontPath unix/-1
```

benzer satırlar göreceksiniz.

Bu satýrlarýn en baþýna, kurduðumuz Türkçe yazýtipleri neredeyse o dizinin adýný yazýyoruz. Red Hat Linux 6.0'dan itibaren Türkçe yazýtipleri `/usr/share/fonts/ISO8859-9` dizinine kuruluyor. Bu dizin patikasýný `XF86Config` dosyasýnýn en üstüne ekleyelim. Tüm Türkçe yazýtipleri kurulmuþsa `/usr/share/fonts/ISO8859-9` dizini altýnda aþaðýdaki dosyalarý görebilirsiniz:

```
# ls -al /usr/share/fonts/ISO8859-9/
total 17
drwxr-xr-x  5 root    root    1024 Feb 13 19:04 .
drwxr-xr-x 11 root    root    1024 Feb 15 18:46 ..
drwxr-xr-x  2 root    root    6144 Feb 13 19:04 100dpi
drwxr-xr-x  2 root    root    6144 Feb 13 19:04 75dpi
drwxr-xr-x  2 root    root    1024 Feb 13 19:04 misc
```

Pimdi ISO8859-9 dizininde Türkçe yazýtiplerimizin bulunduðunu `/usr/X11/lib/X11/XF86Config` dosyasýnda belirtelim.

```
FontPath  "/usr/X11R6/lib/X11/fonts/ISO8859-9/misc"
FontPath  "/usr/X11R6/lib/X11/fonts/ISO8859-9/75dpi"
FontPath  "/usr/X11R6/lib/X11/fonts/ISO8859-9/100dpi"
FontPath  "/usr/X11R6/lib/X11/fonts/misc/"
FontPath  "/usr/X11R6/lib/X11/fonts/75dpi/:unscaled"
FontPath  "/usr/X11R6/lib/X11/fonts/100dpi/:unscaled"
FontPath  "/usr/X11R6/lib/X11/fonts/Type1/"
FontPath  "/usr/X11R6/lib/X11/fonts/Speedo/"
```

Tabi, bu dosyada "FontPath unix/:-1" satýrý varsa, ekleme yapacaðýnýz üç satýrý da "FontPath unix/:-1" satýrýnýn baþýna koymanýz gerekiyor.

Bu anda yazýtiplerimizi sisteme tanýtmýþ durumdayýz. X Window açýlýrken önce en üstteki FontPath bilgileri okunacaktır.

Pimdi X Window'a girin. Netscape ile herhangi bir Türkçe dosyayý görüntüleyebilirsiniz.

## 7.2 X Window altýnda Türkçe klavye kullanýlmasý

Sýra geldi klavye ayarlarýnýn yapýlmasýna. Red Hat ile birlikte, Türkçe klavye eþlem dosyalarý da geliyor. Bu dosyalar, `/usr/X11R6/lib/X11/etc` dizininde yerallyyorlar:

```
# cd /usr/X11R6/lib/X11/etc/
# ls -al xmodmap.*
```

## Turkish–HOWTO

```
-r--r--r-- 1 root    root      4988 Oct 10 10:53 xmodmap.std
-rw-r--r-- 1 root    root      2764 Oct  6  1998 xmodmap.tralt
-rw-r--r-- 1 root    root      2316 Oct  6  1998 xmodmap.trf
-rw-r--r-- 1 root    root      2316 Oct  6  1998 xmodmap.trq
```

Yukarıdaki dosyalar sırasıyla standart Amerikan klavye, alt Türkçe klavye, F klavye ve Q Türkçe klavyeye karşılık geliyor. X Window'a girerken bu klavyelerden bir tanesini aktif hale getirmemiz gerekiyor. Örnek olarak, Q Türkçe klavyenin, X Window açılırken etkin olması için, /home/kullanıcı-adı/.xinitrc dosyasına aşağıdaki satırı eklemelisiniz.

```
xmodmap /usr/X11R6/lib/X11/etc/xmodmap.trq
```

.xinitrc dosyasına, kullandığınız pencere yöneticisini çalıştıracak şekilde bir eklenti de yapmanız gerekecektir. Bu eklentiye de yaptıktan sonra dosyanın son hali aşağıdakine benzer bir hal alır:

```
xmodmap /usr/X11R6/lib/X11/etc/xmodmap.trq
startkde
```

Tabi siz startkde yerine istediğiniz pencere yöneticisini çalıştıracak şekilde bir komut yazabilirsiniz.

X Window'a girdikten sonra da klavye haritasını değiştirmek mümkündür. Bunun için yukarıda örneği bulunan xmodmap komutunu doğrudan xterm altında çalıştırabilirsiniz.

X Window altında kullanılan klavye eplem dosyalarından xmodmap.tralt, konsol ekranda kullanılan tr.alt dosyasından biraz farklılık gösteriyor. Konsol altında, herhangi bir Türkçe karakteri bastırmak için ALT tuşunu kullanırken, X Window altında ALT–GR tuşunu kullanmanızdır.

XFree86'daki güzel bir özellik de, konsolda kullanılan klavye eplem dosyasının aynısının, X Window açılırken de kullanılabilmesi. Bunun için, /usr/X11R6/lib/X11/XF86Config dosyasında,

```
XkbDisable
```

şeklinde bir satırın bulunması gerekir.

---

[NextPreviousContents](#) Next [PreviousContents](#)

---

## 8. Yapılacaklar

Nefesimin yettiği bir noktada, uluslararasılaştırma (i18n – internationalization) ve yerelleştirme (l10n – localization) konularına da girmek istiyorum. Bu sayede örneğin aynı kaynak kodu derleyerek, farklı diller için farklı tarih gösterimleri sunabilirsiniz. Bir dosya içinde sıralama yaparken "ç" karakterinin, "c"den hemen sonra gelmesini sağlayabilirsiniz. i18n sayesinde bir yazılımın kullanıcıları çok artar. KDE gibi güzel bir masaüstü paketini şimdi Türkçe kullanabiliyorsanız bunu i18n desteğine borçlusunuz.

Bunların yanında, sırada Star Office'in Türkçe ayarlarının yapılması var. Sağolsun Sun Microsystems, Star Office'i serbest bırakarak Linux kullanıcılarının çok gelişmiş bir ofis paketine sahip olmalarına yardımcı oldu. Bize de bu nimetten yararlanmak kaldı.

Sevgi, saygı, Linux

---

Next [PreviousContents](#)